

“Een kind is geen kavel”, naar aanleiding van hoorzittingen van de commissie ZOCS over de praktijk in de specialistische en forensische jeugdzorg

De Raad van de gemeente Rotterdam,

gelezen het voorstel van het presidium van 23 januari 2020 (raadsvoorstel nr. 19bb24495);

gelet op

- de Jeugdwet, met name hoofdstuk 2
- artikel 147 gemeentewet

gehoord de beraadslagingen in de commissie Zorg, Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport overwegende:

- dat een begeleidingsgroep gemandateerd vanuit de commissie ZOCS hoorzittingen heeft gehouden over de gespecialiseerde jeugdhulp en forensische jeugdhulp
- dat de begeleidingsgroep een aantal conclusies en aanbevelingen heeft geformuleerd
- dat de begeleidingsgroep het document “een kind is geen kavel” heeft uitgebracht (19bb23906)

Voorts overwegende dat

- dat college en raad samen staan voor toegankelijke tijdige, passende en effectieve jeugdhulp, met oog voor preventie, die betaalbaar is en blijft, voor kinderen en jongeren die zorg nodig hebben; zorg waarbij het kind centraal staat;
- dat aandacht nodig blijkt voor de uitvoering van jeugdhulp, met name complexere specialistische en forensische hulp,
- dat de jeugdhulp overwegend op regionaal niveau in een gemeenschappelijke regeling is ondergebracht;
- dat een nieuw beleidskader Jeugdhulp aan de gemeenteraad zal worden aangeboden in het voorjaar 2020,
- dat medio 2020 een openbare aanbesteding voor de jeugdhulp zal plaatsvinden.

Besluit:

I De bevindingen van “Een kind is geen kavel” over te nemen:

1. De jeugdzorg in Rotterdam staat onder grote (ook financiële) druk. Er is veel verloop en nieuw kundig personeel vinden, blijkt lastig. Met name

- jeugdbeschermers hebben te maken met veel werkdruk en hebben niet altijd de vereiste (juridische) kennis;
2. In het domein van (hoog) specialistische en forensische jeugdhulp staat *niet het kind maar het systeem centraal*.
  3. *Veranderingen zijn (te) snel doorgevoerd* en niet op alle consequenties voldoende doordacht, bijvoorbeeld afbouw van capaciteit in dit domein en het feit dat aan de basis kinderen / jongeren met complexe problemen te lang de juiste diagnose en behandeling wordt onthouden, waardoor behandeling in gespecialiseerde en forensische jeugdhulp lang, intensief wordt. Als deze kinderen / jongeren thuis zitten, geen passende behandeling krijgen, in de crisisopvang terecht komen of van plek naar plek moeten, ontstaan schrijnende situaties.
  4. *Wachttijsten zijn als zodanig een lastig te hanteren verschijnsel*, niet het minst omdat dit begrip niet eenduidig wordt gehanteerd en complex is, en er ook andere termen hiervoor worden gebruikt (zoals instroomlijst en beheerlijst) . Daarom is het beter wachttijden en wachttijsten te beschouwen als een symptoom van onder andere financiële en capacitaire druk en onzekerheid bij instellingen.
  5. Een gedeeld gevoel van eigenaarschap, samenwerking en (keten)regie zijn niet voldoende tot ontwikkeling gekomen.
  6. De gemeente neemt *onvoldoende regie* en laat de sector de problemen oplossen. Als er een vast aanspreekpunt is, dan is dat niet altijd bekend.
  7. *Hoofdaannemers* hebben na de start van een nieuwe contractperiode, begin 2018, veel tijd en overleg met elkaar nodig gehad om “de nieuwe situatie in te regelen”, onder elkaar en met onderaannemers. Daarbij speelden markt, concurrentie, positie, eigen belang, mijden van risico's zoals met complexe problemen een rol. Hier bestond ook wel de ambitie om zelf in hoog specialistische en forensische hulp te gaan, waarvoor medewerkers wel eerst training en opleiding moesten ondergaan.
  8. Anderhalf jaar na de start, mede onder druk van enkele raadsdebatten, is op 6 juni dit jaar een *Forensische overlegtafel* gestart en is gezamenlijk budget gevormd. Casussen met een rechterlijke maatregel komen op tafel; dat geldt niet voor forensische casussen op basis van vrijwilligheid.
  9. Alle partijen zien *erg veel bureaucratie* in de jeugdhulp, met veel gecontroleer over en weer en ook wantrouwen, bijvoorbeeld jegens onderaannemers; bureaucratie die ten koste gaat van aandacht inhoud (156 beschikkingen voor 34 cliënten) maar ook van *werkplezier* (de bureaucratie met arrangementen kan reden zijn voor professionals om hier te vertrekken naar een andere regio, waar het eenvoudiger geregeld is).
  10. Hoofdaannemers geven aan dat *de structuur met percelen* ten koste gaat van de flexibiliteit in behandeltrajecten. *Financiële schotten* worden als problematischer gezien.
  11. *Gespecialiseerde onderaannemers* melden afgenomen behandelvolumes en onzekerheid door uitblijven van jaarafspraken hierover. Daardoor is het moeilijk capaciteit in stand te houden. Soms is er ongenoegen over fees die hoofdaannemers inhouden, ten koste van het behandelbudget. Veel kinderen / jongeren (tot 75%) worden in een crisissituatie aangeleverd. Ook wordt voortdurend een beroep gedaan, ook ongewenst, op bedcapaciteit.
  12. Er wordt te lang met *kinderen met complexe problemen aangemodderd*, bijvoorbeeld door middel van stepped care in plaats van matched care. Daardoor duurt het lang voordat ze bij de juiste specialist komen, waardoor

het behandeltraject langduriger en duurder wordt. Kinderen worden soms letterlijk door het systeem geperst en van adres naar adres gebracht.

13. Bij jongeren met complexe problemen die als maatregel van een rechter verplicht een behandeling moeten ondergaan speelt gedoe en gehannes rond bekostiging (bijvoorbeeld persoonlijkheidsonderzoek) een rol. Wanneer een jongere vrijwillig kiest voor forensische behandeling kunnen wachtlijsten een obstakel zijn. Per saldo kan niet worden uitgesloten dat jongeren met complexe problematiek in de stad rondlopen en een maatschappelijk veiligheidsrisico vormen. Hier en daar -als er voeling is met de praktijk en de vloer van de stad -, leeft wel een gevoel van urgentie.
14. In ieder geval bij jongeren met een strafrechtelijk dossier is na hun tijd in een penitentiaire jeugdinrichting geen garantie van een naadloos vervolg door de gemeente, terwijl dat wel zeer wenselijk is; overigens is ketensamenwerking en echt gedeelde verantwoordelijkheid in het domein van jeugdhulp in de praktijk nog ver weg.
15. Elkaar aanspreken en tegenspreken in de sector jeugdhulp is eerder uitzondering dan regel, dit terwijl experts spreken van een foutencultuur.

II De aanbevelingen over te nemen :

1. Het grootschalig verbouwen van het systeem, waarbij effectief sprake zou zijn van een nieuwe transitie is niet wenselijk, want deze zou het systeem verder onder druk zetten. Besteed vooral aandacht aan de *uitvoering* (dus het hoe) van de specialistische en forensische jeugdhulp, alsook de *borging* hiervan
2. *Geef een impuls aan de transformatie.* Begin bij de gemeente zelf. Zorg en regel dat om te beginnen helder en scherp is wat *de wijkteams* nodig hebben aan (extra) kennis en capaciteit, al dan niet in een backoffice beschikbaar voor alle wijkteams, om te bevorderen dat kinderen en jongeren sneller passende deskundige hulp krijgen. Houdt in de uitvoering de vinger aan de pols, wat betreft instroom, het voorkomen van stuwmeren en het hoe en tijdigheid van doorgeleiden en opvolging
3. Bevorder dat *minder kinderen uit huis worden geplaatst*, help ze zo veel mogelijk in eigen omgeving en bevorder een systeem-gerichte aanpak (het gezin) van problemen, die ook intergenerationeel kunnen zijn. Denk actief mee hoe financiering (vanuit jeugdhulp en WMO) gemakkelijker kan.
4. Geef de (hoog) specialistische en forensische hulp via de Gemeenschappelijke Regeling regionaal een passende plaats *onder de aanbestedingszon*, zo mogelijk door apart een plek in te ruimen voor een maatschap van forensische instellingen zodat zij zich breder kunnen maken; garandeer zo dat kinderen en jongeren met complexe problematiek sneller worden doorgeleid en passende aandacht en hulp krijgen. Bied met name meer ruimte voor de belangrijke fase van probleemanalyse en (juiste) diagnose.
5. *Evalueer* met aannemers en met aanbestedingsdeskundigen wat goed functioneert in de *structuur van percelen* en gunningen en waar dit in de praktijk van de uitvoering (overstap naar andere behandeling) de flexibiliteit belemmert. Benut de inzichten vanuit de praktijk in de aanpak van de aanbesteding.
6. *Overleg met aannemers c.a.* wat er gedaan kan worden om de overmaat aan *bureaucratie* te verminderen. Ga na wat *good / best practices* in andere

regio's zijn en betrek die erbij. Doe wat je kan als gemeente om de last verantwoord te verminderen.

7. De gemeente gaat steviger en zichtbaarder regie voeren in de jeugdhulp, vanuit een helder kader en een duidelijke visie, stevig uitgedragen en waar dat nodig is kwesties en casussen beslechten. Daarbij wordt ingezet op een gevoel van gedeeld eigenaarschap voor tijdige, passende en effectieve jeugdhulp en ketensamenwerking als antwoord op het ieder voor zich- en hokjes-denken, waarbij kinderen en jongeren het kind van de rekening zijn.
8. Zorg dat de partijen in het veld *positieve prikkels* krijgen om tijdige, passende en effectieve zorg te realiseren, blijkend uit af te spreken prestatie-indicatoren. Dit met name bij complexe specialistische en forensische hulp. Focus meer op (aanpak van) oorzaken van wachtlijsten bij instellingen dan op het verschijnsel zelf.
9. Zet in op *meer kleinschalige specialistische voorzieningen en meer gezinshuizen*, om het gat te dichten tussen gesloten instellingen en particuliere opvang.
10. Jeugdhulp wordt in beginsel vergoed. Ga na of in de lichtere, 1^e-lijnshulp alles wel voor volledige vergoeding in aanmerking moet blijven komen, dan wel (deels) *zelf betaald* kan worden.
11. De gemeente stimuleert dat partijen in de sector *elkaar gemakkelijker gaan aanspreken en verder dat er meer openheid* komt over fricties en problemen, waarbij signalen op de juiste plekken terechtkomen. Mogelijkheden en manieren om te *escaleren* krijgen nadrukkelijk aandacht.
12. Houd meer en beter de *vinger aan de pols* over de uitvoering van jeugdhulp door contact te onderhouden met verwijzers en professionals in de sector, om sneller te kunnen (helpen met) bijsturing.

III Het college te verzoeken:

- 1 uitvoering te geven aan de aanbevelingen in het document "Een Kind is geen kavel" en deze te verwerken in het nieuwe beleidskader jeugdhulp en de hierop volgende aanbesteding van jeugdhulp en in het beleidskader aan te geven op welke wijze uitvoering is gegeven aan de aanbevelingen;
- 2 binnen het huidige beleidskader jeugdhulp, uitvoering te geven aan de aanbevelingen en de raad hierover uiterlijk maart 2020 te rapporteren.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 30 januari 2020.

De griffier,

De voorzitter,

